

Bernarda Koziel, Agnieszka Świdorska

Misterium Niepokalanej w duchowości Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej

Salvatoris Mater 6/1, 138-154

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Najświętsza Maryja Panna wywyższona dzięki łasce Bożej ponad wszystkich aniołów i ludzi jest czczona w Kościele w sposób szczególny¹. Cześć oddawana Matce Pana wynika z doniosłej roli, jaką odegrała Ona w odwiecznym planie zbawienia. Maryja znajduje się, jak podkreśla Sobór Watykański II, w tajemnicy Chrystusa i Kościoła.

W samym centrum historii zbawienia stanęły dwa wydarzenia uświęcające Maryję: działanie Ducha Świętego w Jej niepokalanym poczęciu i wcieleniu Słowa Bożego.

Konstytucja Dogmatyczna o Kościele Soboru Watykańskiego II w punkcie 56 zwraca uwagę na wolność Maryi od grzechu: *Tak więc Maryja, córka Adama, zgadzając się na słowo Boże, stała się Matką Jezusa, a przyjmując zbawczą wolę Bożą całym sercem, nie powstrzymana żad-*

S. Bernarda Kozieł
S. Agnieszka Świdorska

Misterium Niepokalanej w duchowości Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej

SALVATORIS MATER
6(2004) nr 1, 138-154

nym grzechem, całkowicie poświęciła samą siebie, jako służebnicę Pańską, osobie i dziełu Syna swego, [...] służąc tajemnicy odkupienia. Te zbawcze wydarzenia powinny pobudzać każdego do dziękczynienia Bogu za wielkie rzeczy, które uczynił Maryi (por. Łk 1, 49). Do powszechnego dziękczynienia skłania wiernych przypadający w 2004 roku

jubileusz 150-lecia dogmatyzacji prawdy o niepokalanym poczęciu Najświętszej Maryi Panny. Hymn wdzięczności wyśpiewują w sposób szczególnie zgromadzenia mające za patronkę Niepokalanie Poczętą Maryję, zwłaszcza założone przez bł. Honorata Koźmińskiego, wśród nich Córki Maryi Niepokalanej.

Wiele jest opracowań na temat maryjności o. Honorata. Natomiast o tajemnicy niepokalanego poczęcia w nauczaniu i życiu o. Fundatora, wydaje się, nie pisał nikt poza s. Bernardą Kozieł w pracy magisterskiej na temat: *Dogmat Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w pismach bł. o. Honorata Koźmińskiego.*

Podwaliny duchowości Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej dał bł. Honorat Koźmiński i współzałożycielka tego Zgromadzenia, matka Waleria Ludwika Gąsiorowska.

¹ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 1968, 66 (dalej: LG).

W niniejszym artykule nie będzie przedstawiona doktryna matki Ludwika o niepokalanym poczęciu, gdyż nie miała ona usystematyzowanej nauki na temat tej prawdy. Często natomiast stawiała swoim siostronom Niepokalaną Maryję za przykład do naśladowania.

Poniższy artykuł będzie poświęcony następującym zagadnieniom: 1) Niepokalane poczęcie w myśli św. Franciszka z Asyżu; 2) Niepokalane poczęcie w nauczaniu bł. Honorata Koźmińskiego; 3) Kult Maryi Niepokalanej w życiu Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej; 4) Przejawy kultu maryjnego w życiu, modlitwie i apostołstwie Córek Maryi Niepokalanej; 5) Idea niewolnictwa maryjnego w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej.

1. Niepokalane poczęcie w myśli św. Franciszka z Asyżu

Jednym z najbardziej znanych, czczonych i powszechnie podziwianych świętych jest św. Franciszek z Asyżu, żyjący w latach 1181 (1182?) – 1226, który dał początek franciszkanom (I zakon i Trzeci Zakon Regularny), klaryskom (II zakon) oraz trzeciemu zakonowi dla świeckich². Osobowość św. Franciszka do dziś zachwyca i pociąga za sobą nowych naśladowców. Na przestrzeni wieków jego duchowość przyjęło za swoją wiele nowo powstałych zgromadzeń zakonnych. Do wielkiej rodziny franciszkańskiej należą między innymi zgromadzenia życia ukrytego, założone w drugiej połowie XIX wieku przez bł. Honorata Koźmińskiego, kapucyna (1829-1916)³. Wśród nich znajduje

² A. ŻYNEL, *Franciszek z Asyżu*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. V, red. L. BIENKOWSKI i INNI, Lublin 1989, k. 426.

³ Informacje na temat życia i działalności bł. Honorata Koźmińskiego można znaleźć w następujących opracowaniach: G. BARTOSZEWSKI, *Maryja w życiu i działalności apostołstwiej o. Honorata Koźmińskiego*, Warszawa 1987; TENŻE, *Śługa Boży o. H. Koźmiński kapucyn w służbie Królowej Narodu*, Warszawa 1980; *Błogosławiony Honorat Koźmiński* (Pokłosie Beatyfikacji), red. G. BARTOSZEWSKI, Warszawa 1993; P. BRZOZOWSKA, *Ojciec licznych rodzin zakonnych. Honorat Koźmiński kapucyn*, Warszawa 1977; TAZ, *Uczynię cię budowniczym dusz*, Warszawa 1989; J.F. DUCHNIEWSKI, *Krzewiciel niewolnictwa maryjnego - o. Honorat Koźmiński (1829-1916)*, „Homo Dei” 35(1966) 226-287; E. JABŁOŃSKA-DEPTUŁA, *O. Honorat Koźmiński (1829-1916). Dziewiętnastowieczna próba odnowy katolicyzmu polskiego*, w: *Bóg i Kościół (W nurcie zagadnień posoborowych, t. 1)*, red. B. BEJZE, Warszawa 1967, 389-406; TAZ, *Świadectwo trwania. Błogosławiony Honorat Koźmiński kapucyn 1829-1916*, Niepokalanów 1990; TAZ, *Trwanie i budowa. Honorat Koźmiński kapucyn 1829-1916*, Warszawa 1986; P. DYDYCZ, *Z Podlaskiej ziemi wezwany. Bł. Honorat Koźmiński kapucyn*, Rzym 1989; P. LITWIŃSKI, *Ojciec*

się również Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej⁴ powołane do istnienia 21 XI 1891 r. w Zakroczymiu, przy współdziałaniu matki Walerii Ludwicy Gąsiorowskiej. W Konstytucjach tego Zgromadzenia można przeczytać, że duchowość tej rodziny zakonnej jest franciszkańska i *głęboko przesycona maryjnością*⁵. Na innym miejscu znajduje się wskazanie: *Córki Maryi Niepokalanej, na wzór św. Franciszka z Asyżu, w życiu konsekrowanym oraz w ich apostołacie niech będą wpatrzone w Dziewicę Maryję «pełną łaski» (Łk 1, 28), „całą świętą i wolną od wszelkiej zmazy grzechowej, jakby utworzoną przez Ducha Świętego i ukształtowaną jako nowe stworzenie” (KK 56)*⁶.

W duchowości św. Franciszka i franciszkanizmu wyróżnia się pięć fundamentalnych cech. Jedną z nich jest pobożność maryjna⁷. Biedaczyna z Asyżu kochał Maryję miłością żarliwą. Ku Jej czci wielokrotnie w ciągu dnia zanosił modlitwę - antyfonę zaczynającą się od słów: *Święta Maryjo Dziewico, wśród niewiast na świecie nie urodziła się podobna Tobie...*⁸. Również inna modlitwa maryjna nosząca tytuł: *Pozdrowienie błogosławionej Maryi Dziewicy*, której autorem jest św. Franciszek, świadczy o jego miłości i czci do Matki Pana⁹. Święty z Asyżu darzył Najświętszą Maryję Pannę niewysłowioną miłością i synowskim oddaniem dlatego, że *Pana majestatu uczyniła naszym Bratem*¹⁰. Mimo że w pobożności maryjnej św. Franciszka na plan pierwszy wysuwa się Boże macierzyństwo, to jednak można dostrzec u niego cześć dla niepokalanego poczęcia Maryi. Biedaczyna z Asyżu zachwycał się tym, co Bóg uczynił dla Maryi, arcydzieła Trójcy Przenajświętszej, wychwalał Jej dziewiczość i akcentował wyższość łaski. Z upodobaniem nazywał Maryję „Świętą Dziewicą” i *wysła-*

Honorat z Białej, kapucyn, Warszawa 1938; W. KLUZ, *Ziarnko gorczycy. O Honorat Koźmiński OFM Cap. 1829-1916*, Warszawa 1987; M. WERNER, O. Honorat Koźmiński, *kapucyn 1829-1916*, Poznań-Warszawa 1972.

⁴ Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej potocznie nazywane jest „Siostry Niepokalanki”.

⁵ *Konstytucje Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej*, Nowe Miasto n. Pilicą 1988, 43.

⁶ TAMŻE, 12.

⁷ H.J. LIPIŃSKI, *Duchowość franciszkańska*, w: *Chrześcijańska duchowość (W nurcie zagadnień posoborowych)*, t. 14), red. B. BEJZE, Warszawa 1981, 383-386.

⁸ *Pisma św. Franciszka z Asyżu*, Warszawa 1990, 243-265; por. L. LEHMANN, *Św. Franciszek mistrz modlitwy. Komentarz do modlitw św. Franciszka z Asyżu*, Kraków 2003, 97-107.

⁹ *Pisma...*, 213-220; por. L. LEHMANN, *Św. Franciszek mistrz modlitwy...*, 107-115.

¹⁰ TOMASZ Z CELANO, *Życiorys drugi św. Franciszka z Asyżu*, w: *Wczesne źródła franciszkańskie*, red. S. KAFEL, t. 1, Warszawa 1981, 180.

wiał Niepokalane Poczęcie Matki Bożej w zgodzie z Credo mówiącym o narodzinach Chrystusa z Maryi Dziewicy¹¹.

Wiarę w niepokalane poczęcie Matki-Dziewicy dostrzegął u Franciszka jego duchowy syn, żyjący wiele lat później - bł. Honorat Koźmiński. Głosił on, że Franciszek kochający całym sercem Maryję nie mógł ani na chwilę dopuścić myśli, aby mogła podlegać zmazie grzechowej Ta, z której narodził się Syn Boży¹². Założyciel franciszkanów, będąc gorliwym czcicielem nieskazitelności Maryi, pragnął swoje doświadczenie wiary w niepokalane poczęcie przełać w swoich duchowych synów. W tym celu – jak naucza bł. Honorat – w 1219 r. na kapitule Rogozianej postanowił, aby we wszystkich kościołach braci, w każdą sobotę odprawiana była Msza św. o Niepokalanym Poczęciu. Zalecił ponadto, aby każda sobota była poświęcona szczególnej czci Maryi¹³. Ją też ustanowił *rzeczniczką Zakonu* i Opiekunką swych synów, aby ich zawsze ochraniała¹⁴. Wzniosła tajemnicę niepokalanego poczęcia, którą św. Franciszek intuicyjnie wyczuwał, ukazał w pełni dopiero, jak powszechnie wiadomo, słynny teolog franciszkański Duns Szkot (†1308 r.). Podważył on główne zarzuty przeciwko tej prawdzie i usunął podstawowe zastrzeżenia negujące przywilej niepokalanego poczęcia dzięki argumentowi *Doskonałego Pośrednika*¹⁵. Prawda o niepokalanym poczęciu z entuzjazmem głoszona przez Zakon Braci Mniejszych otrzymała nazwę *tezy franciszkańskiej*¹⁶. W ciągu wieków synowie św. Franciszka wytrwale propagowali nabożeństwo do niepokalanego poczęcia Najświętszej Maryi Panny.

2. Niepokalane poczęcie w nauczaniu bł. Honorata Koźmińskiego

Ogłoszenie 8 grudnia 1854 r. przez Piusa IX dogmatu o niepokalanym poczęciu Najświętszej Maryi Panny przyczyniło się do rozwoju mariologii XIX wieku. Duże znaczenie dla rozkwitu kultu maryjnego

¹¹ L. LEHMANN, *Św. Franciszek mistrz modlitwy...*, 99.

¹² H. KOŹMIŃSKI, *Święty Franciszek seraficki. Jego życie, wielkie dzieła, duch, dary, pisma i nauki i ich odbicie w naśladowcach jego*, t. 3, Warszawa 1905, 360.

¹³ TAMŻE.

¹⁴ TOMASZ Z CELANO, *Życiorys drugi św. Franciszka...*, 180-181; por. H. KOŹMIŃSKI, *Św. Franciszek seraficki...*, 360.

¹⁵ J. DOMAŃSKI, *Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. B. PRZYBYLSKI, Poznań-Warszawa-Lublin 1965, 216.

¹⁶ H. KOŹMIŃSKI, *Św. Franciszek seraficki...*, 361.

miały też częste w tym wieku objawienia Najświętszej Maryi Panny w różnych częściach Europy. W życiu duchowym bł. Honorata, założyciela licznych zgromadzeń zakonnych, szczególne znamię wycisnęły zjawienia się Maryi w Lourdes oraz w Gietrzwałdzie. Tam bowiem Najświętsza Maryja Panna przedstawiła się mówiąc: *Jestem Niepokalane Poczęcie*¹⁷. Dogmatycznie potwierdzona przez namiestnika Chrystusowego prawda o niepokalanym poczęciu znalazła swój wyraz w sztuce, pieśniach, kazaniach, modlitwach i traktatach maryjnych¹⁸. Mariolodzy starali się jeszcze dobitniej przedstawić głębię swoich myśli na temat nowo ogłoszonego przywileju. Bogatą spuściznę pisarską poświęconą tej tajemnicy pozostawił potomnym również bł. Honorat Koźmiński - wielki i żarliwy czciciel Matki Bożej, któremu przyszło żyć i działać w drugiej połowie XIX i początkach XX wieku. Jako wierny syn św. Franciszka z Asyżu czcił on Najświętszą Maryję Pannę we wszystkich tajemnicach Jej życia, przywilejach i przymiotach¹⁹. Szczególnie bliską jego sercu była jednak tajemnica niepokalanego poczęcia, której wielkość i znaczenie niestrudzenie ukazywał. W swoim nauczaniu na temat niepokalanego poczęcia niejednokrotnie wyjaśniał potrzebę odkupienia Najświętszej Maryi Panny. Głosił, że Maryja z łaski Bożej była wyłączona od powszechnego prawa dziedziczenia grzechu pierworodnego, a łaska ta była Jej udzielona dla przewidzianych zasług Jej Syna – Jezusa Chrystusa. O. Honorat twierdził: *Zbawiciel nasz daleko doskonalej odkupił Maryję niżeli nas. Nas tylko uwolnił od winy, którąśmy zaciągnęli i od kary na którąśmy zasłużyli [...]. Niepokalaną zaś Pannę zachował od winy, iż nigdy nią nie była skażona i od kary, iż nigdy jej ulegać nie miała obowiązku i w wiecznej miłości i zgodzie chciała z Nią być zawsze [...], dlatego musiał za Nią odpokutować [...] w sposób najdoskonalszy*²⁰. W tym stwierdzeniu bł. Honorata odczytujemy prawdę, którą wiele lat później sformułował Sobór Watykański II, mówiąc o Matce Bożej, że była *odkupiona w sposób wznioślejszy ze względu na zasługi swego Syna*²¹.

¹⁷ F. TROCHU, *Święta Bernadetta Soubirous. Siostra Maria Bernarda ze Zgromadzenia Sióstr Miłości i Wychowania Chrześcijańskiego w Nevers (1844-1879)*, Niepokalanów 1983, 148; por. H. KOŹMIŃSKI, *Chwała Jezusowi przez Maryję Niepokalaną (Opis objawień w Gietrzwałdzie)*, II c., t. 14, msp w Archiwum Wicepostulata Sprawy Kanonizacji Bł. Honorata Koźmińskiego w Warszawie.

¹⁸ F. BRACHA, *Zarys mariologii polskiej*, w: *Gratia plena...*, 484.

¹⁹ G. BARTOSZEWSKI, *Maryja w życiu i działalności...*, 3.

²⁰ H. KOŹMIŃSKI, *Kazania na różne uroczystości*, t. IX, 77 (dalej: *Kazania*).

²¹ LG 53.

Ukazując fundamentalną prawdę na temat dziedziczenia grzechu pierworodnego, Błogosławiony zaznaczał, że tylko dwie Istoty ludzkie były wolne od tego powszechnego prawa, tj. Jezus i Maryja. Twierdził ponadto, że niezależnie od decyzji pierwszych rodziców w raju, Matka Boga Wcielonego, ze względu na przyszłe zasługi Jezusa Chrystusa, miała pozostać zawsze czysta, nieskalana i wolna od ogólnego prawa dziedziczenia grzechu pierworodnego²².

Kontemplując z miłością wzniosły przywilej niepokalanego poczęcia o. Fundator dostrzegał analogię pomiędzy *potrójnymi* narodzinami Jezusa i Jego Matki: tak jak Jezus rodzi się z Boga, następnie w czasie z Maryi Panny oraz w sercach wiernych, tak i niepokalanie poczęta Maryja rodzi się najpierw przed wiekami w umyśle Bożym, potem w łonie św. Anny, a następnie w naszych umysłach i sercach²³. Zauważa również powiązania zachodzące pomiędzy niepokalaniem poczęciem Maryi a dziełem stworzenia, odkupienia i uświęcenia człowieka²⁴. Bł. Honorat, wnikając w tajemnicę niepokalanego poczęcia, mówił o jego trzech epokach.

Pierwsza epoka niepokalanego poczęcia była przed wszystkimi wiekami, a wyraża ją biblijny tekst mądrościowy, który liturgia wkłada w usta Maryi: *Przed wiekami, na samym początku mię stworzył* (Syr 24, 9). Niepokalanie poczęta Maryja od początku była w myśli Bożej. Bóg, stwarzając świat, myślał o Niej i wszystko tak kierował, aby Ona przysłała na ziemię²⁵.

O. Honorat twierdził, że w stworzeniu świata Pan Bóg postępował jak artysta, który chcąc oddać doskonały obraz, na początku obmyślał go w głowie, potem rozciągnął płótna na sztalugach, zrobił pierwsze kontury, następnie ukształtował je i wykończył dzieło. Analogicznie było ze stworzeniem świata. Pan Bóg, mając stworzyć świat, *miał naprzód w myśli doskonały swój obraz, który chciał stworzeniom okazać, tj. postać Jezusa Chrystusa, i zaraz dla Niego obmyślał tę Istotę najczystsza, z której On miał przyjść na świat*²⁶.

Druga epoka, według o. Honorata, była w środku wieków, gdy Najświętsza Maryja Panna została niepokalanie poczęta w łonie swej matki św. Anny. Przez to wydarzenie i późniejsze *fiat* Maryi zaszły na świecie wielkie zmiany. Dokonała się tajemnica wcielenia. Maryja *swoją niepokalaną świętością sprowadziła Boga na ziemię i Ona Go*

²² *Kazania*, t. XXVIII, 442.

²³ *TAMŻE*, t. IX, 10.

²⁴ *TAMŻE*, t. XXVIII, 440.

²⁵ *TAMŻE*, t. III, 258.

²⁶ *TAMŻE*, t. VII, 13.

przywiodła do dokonania sprawy odkupienia rodu ludzkiego. [...] Świat cały dla Niej głównie został odkupiony²⁷.

Trzecią epokę niepokalanego poczęcia widział bł. Honorat w końcu wieków, tj. w wieku XIX. W nim bowiem przywilej ten był uroczyscie ogłoszony jako dogmat wiary przez papieża Piusa IX. Ojciec Honorat twierdził, że w przeszłości wielu świętych przeczuwało ważność tej chwili dla świata. Spodziewano się bowiem, że to wydarzenie przyczyni się do wielkich zmian na świecie. Ponieważ Maryja *wyprowadzi go z odstępstwa od Jezusa Chrystusa, z ogólnej apostazji, z [...] obojętności względem Boga i religii, i że przywróci na świecie czasy pierwotnej gorliwości i świętego zapалу*²⁸.

Tak więc z nauczania bł. Honorata wynika, że przez niepokalane poczęcie Najświętszej Maryi Panny Pan Bóg odrodzi cały świat. Dlatego ojciec Założyciel zachęcał wszystkich wiernych do uciekania się pod płaszcz Jej opieki.

Niepokalane Poczęcie nazywa o. Honorat *uroczystością nad uroczystościami*, gdyż wskazuje ono na Maryję jako na początek wszelkiego dobra, które było, jest i będzie na świecie. W tej uroczystości spotykają się wszystkie inne, na niej się opierają i w niej znajdują swoje wyjaśnienie, gdyż ona jest początkiem i źródłem wszystkich innych uroczystości maryjnych²⁹. Niepokalane poczęcie, według Honorata, stanowi jakby koronę wieńczącą wszystkie niezmierne łaski, jakimi Bóg obdarował Maryję. Przywilej ten wynosi Maryję nad wszystkie stworzenia i czyni Ją pierwszą po Bogu³⁰. Zdaniem bł. Honorata, Bóg tak bardzo wywyższył Najświętszą Maryję Pannę, gdyż *przez Nią i w Niej miał On dokonać najwyższych dzieł miłości i miłosierdzia*³¹. Miłość z natury dąży do udzielania się. Bóg, który jest miłością (por. 1 J 4, 16), który jest jej źródłem, chcąc udzielać się stworzeniom i łączyć się z nimi w miłości, potrzebował do tego istoty najświętszej. Dlatego wybrał Przenajświętszą Maryję Niepokalaną, oddał się Jej przez tajemnicę wcielenia *i przez Nią dopiero postanowił udzielać się istotom skalanym*³². *Tak więc przywilej Niepokalanego Poczęcia był główną przyczyną, dla której Bóg oddał się Maryi całkowicie, a w Niej oddał się całkowicie stworzeniom. W ten sposób wypełniło się najgorętsze pragnienie Boga, aby udzielać się całemu światu*³³.

²⁷ TAMŻE, 14.

²⁸ TAMŻE, 15.

²⁹ TAMŻE, t. IX, 10.

³⁰ TAMŻE, t. VII, 225.

³¹ TAMŻE, t. III, 256.

³² TAMŻE, 257-258.

³³ TAMŻE, 262.

Ponieważ bł. Honorat Koźmiński żył w okresie, kiedy prawda ta została dogmatycznie potwierdzona przez Kościół, czuł się w sposób szczególny zobowiązany do jej głoszenia i oddawania czci Maryi w tym przywileju. Dlatego podejmował na wiele sposobów formy apostołowania. Jedną z nich było głoszenie kazań o tematyce maryjnej. Sam twierdził, że tajemnicy niepokalanej poczęcia poświęcił w tym okresie kilkadziesiąt kazań³⁴. Ojciec Honorat był szczęśliwy, że jemu właśnie przypadło w udziale zwiastować ludowi radość katolickiego Kościoła z tryumfu Niepokalanej Maryi i kilkakrotnie ogłaszać ten dogmat w kościołach warszawskich, czytając z ambon bullę *Ineffabilis Deus*. Poczytywał sobie za wielką łaskę to, że w dniu promulgacji dogmatu niepokalanej poczęcia mógł być echem pasterskiego głosu zastępcy Bożego w ogłoszeniu tej radoszej nowiny. Błogosławiony chciał rozbudzić we wszystkich gorącą miłość do niepokalanej poczętej Maryi. Zachęcał wiernych, aby swoim życiem czcili Matkę Bożą w tym przywileju.

Kult Maryi Niepokalanej rozpowszechniał o. Honorat nie tylko przez żarliwe kazania, ale także przez modlitwy zadawane podczas spowiedzi jako pokuta³⁵, powoływanie do istnienia nowych zgromadzeń zakonnych na cześć Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej Poczętej³⁶, listy do tych zgromadzeń, a także przez osobiste nabożeństwo do Niej. Dogmatyczne potwierdzenie prawdy o niepokalanej poczęciu Najświętszej Maryi Panny przypadające na okres młodości kapłańskiej bł. Honorata wycisnęło niezatarte znamię na jego duchowości.

Honorat Koźmiński był przekonany, że najłatwiej można dojść do Chrystusa przez Maryję, dlatego gorliwie propagował kult Matki Bożej. Był Jej niestrudzonym apostołem. Jego żarliwa miłość do Maryi Niepokalanej wynikała stąd, że dostrzegał i nieustannie doświadczał Jej szczególnej troski. Dał tego wyraz pisząc w swoim notatniku: *Wszystkie łaski w życiu moim spotkały mnie przez Nią*³⁷.

Z wdzięczności i miłości, jaką Błogosławiony żywił do Niepokalanej, wynikały coraz to nowe akty jego oddania się Matce Bożej. W duchowości maryjnej o. Honorata szczególnie ważny był akt z 1867 roku. Wtedy to bowiem, za radą o. Prokopa Leszczyńskiego, oddał się Matce Bożej *przez akt niewolnictwa św. Ludwika Grignon*

³⁴ H. KOŹMIŃSKI, *Notatnik duchowy*, Warszawa 1991, 133.

³⁵ Por. S. ZARĘBA, *Nabożeństwo do Matki Bożej w życiu O. Honorata Koźmińskiego OFM. Cap. według jego Notatnika duchowego*, Warszawa 1967 (mps w AWP), 48.

³⁶ Są to następujące Zgromadzenia: Siostry Służki Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej, Bracia Słudzy Maryi Niepokalanej, Córki Maryi Niepokalanej.

³⁷ H. KOŹMIŃSKI, *Notatnik duchowy...*, 130.

*de Montfort*³⁸. Ojciec Fundator zafascynowany ideą niewolnictwa maryjnego nie tylko sam wytrwale praktykował je w całym swoim życiu, ale pragnął również, by inni dążyli do doskonałości, żyjąc tym oddaniem. Zadanie to szczególnie zlecił założonemu przez siebie w 1891 r. Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej. Temat ten będzie szerzej omówiony w innym punkcie tego artykułu.

Bł. Honorat pragnął, aby siostry niepokalanki nie tylko oddały się Jezusowi przez Maryję w duchu niewolnictwa św. Ludwika Grigniona de Montfort, ale także szerzyły tę ideę wśród wiernych³⁹.

Z powyższych rozważań bł. Honorata Koźmińskiego można wywnioskować, że dogmat niepokalanego poczęcia, który za jego dni i ku jego radości Kościół ogłosił, zapuścił w jego duszy głębokie korzenie. Dlatego cześć dla tej tajemnicy przekazał w dziedzictwie swoim duchowym dzieciom. Odzwierciedla się to w nabożeństwach i praktykach pobożnych zgromadzeń niehabitowych, a szczególnie w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej.

3. Kult Maryi w życiu Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej

Kult maryjny w historii chrześcijaństwa cieszy się ciągłością. Od początku w Kościele, z pokolenia na pokolenie, dostrzegano w nim możliwość odnowy życia chrześcijańskiego, sposobność postępu w łasce⁴⁰. Stąd nie dziwi fakt ustawicznego rozwoju kultu maryjnego i pobożności maryjnej społeczności eklezjalnej, choć w różnych okresach z różnym natężeniem.

Następcy św. Piotra szukają dróg pogłębienia czci dla Maryi. W adhortacji *Marialis cultus* z naciskiem podkreśla się, aby wspólnoty chrześcijańskie, a zwłaszcza rodziny zakonne *starannie przejrzały formy i pobożne praktyki związane z kultem Panny Maryi*⁴¹.

Zgromadzenie Córek Maryi Niepokalanej, odczytując znaki czasu, pragnie ponieść w przyszłość dziedzictwo kultu maryjnego „wypracowanego” i przekazanego przez bł. ojca założyciela Honorata Koźmińskiego i współzałożycielkę matkę Ludwikę Walerię Gąsiorowską oraz kolejne pokolenia sióstr. Bł. Honorat wyeksponował postać Matki Chrystusa w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej. Nadał

³⁸ M. WERNER, O. *Honorat Koźmiński...*, 583.

³⁹ Por. *Konstytucje Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej...*, 41.

⁴⁰ MC 57.

⁴¹ TAMŻE, 24.

mu bowiem format na wskroś maryjny, czyniąc je żywym pomnikiem czci dla Niepokalanej⁴².

Zaszczepienie na grunt Zgromadzenia nabożeństwa do Niepokalanej, z uwydatnieniem praktyki oddania się każdej poszczególnej siostry i całego Zgromadzenia na Jej własność, z jednoczesnym wyznaczeniem na patrona św. Ludwika Grigniona de Montfort, „ożywiciela najdoskonalszego nabożeństwa ku czci Najświętszej Maryi Panny”⁴³, wreszcie nakreślenie zadania kultu maryjnego przez zaofiarowanie się Maryi - to wyraz przelania przez o. Honorata mistycznych doświadczeń na konkretne osoby i obrócenie ich w egzystencjalne dzieło Boże. W 1904 roku w pięćdziesiątą rocznicę ogłoszenia dogmatu niepokalanego poczęcia ojciec Fundator powiedział do sióstr niepokalank: *Jubileusz Niepokalanego Poczęcia ma dla nas daleko większe znaczenie niż dla innych wiernych. My bowiem jesteśmy owocem tego Jubileuszu i słusznie uważać się możemy za żywy pomnik ogłoszenia tego dogmatu. Jej to bowiem Niepokalanemu Poczęciu jesteście winne wasz zawiązek*⁴⁴. Używając zaimka osobowego „my” przemawiał jako czciciel Maryi do czcicielek Maryi. Posłużenie się obrazem pomnika, który jest symbolem określonych wartości, ma na celu ujawnienie przyczyn zaistnienia Zgromadzenia Sióstr Niepokalank. Główną ideą w jego założeniu było uczczenie Maryi w tajemnicy Jej niepokalanego poczęcia. Bł Honorat podkreślił, że Maryja jest Matką, która pozwoliła zaistnieć Wspólnocie Niepokalank, że jest Jej pierwszą Inicjatorką. Spełniła się tutaj zasada, że maryjny początek powoduje maryjny wymiar życia. Tak właśnie stało się z całokształtem „życia z wiary” Zgromadzenia⁴⁵.

4. Przejawy kultu maryjnego w życiu, modlitwie i apostołstwie Córek Maryi Niepokalanej

Większość przejawów kultu maryjnego Sióstr Maryi Niepokalanej została zainicjowana i przekazana jako dziedzictwo przez ojca Założyciela. Do nich należy zaliczyć m.in. nazwę zgromadzenia, godło, hasło,

⁴² Por. L. GAŚSIOROWSKA, *Kronika i historia Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej (1891–1939)*, (msp), z. 2, Archiwum Córek Maryi Niepokalanej w Nowym Mieście nad Pilicą (dalej: ACMN), 197.

⁴³ Por. *Ustawy* (mps), ACMN, A. II, IV. 1.

⁴⁴ L. GAŚSIOROWSKA, *Kronika...*, z. 2, 197.

⁴⁵ M.W. JAKUBCZAK, *Rozwój kultu maryjnego w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej w latach 1891-1956*, Warszawa 1995, 16.

liturgiczny obchód świąt maryjnych i inne. Nazwa rodziny zakonnej „Córki Maryi Niepokalanej” przypomina siostronom o ich szczególnej więzi z Matką Bożą i zaofiarowaniu się przez Nią Jezusowi.

Godło przedstawia Niepokalaną w nimbie z napisem „Monstra te esse Matrem” – „Okaż się nam Matką”. Zawołanie to jest hasłem Zgromadzenia. Córki Niepokalanej, wzywając Maryję, tytułują Ją: Matka, Niepokalana, Pani, Właścicielka, Przełożona, Opiekunka, Radczyni, Władczyni, Dziedziczka. Maryja od początku była czczona jako główna patronka Zgromadzenia⁴⁶.

Szczególną formą kultu maryjnego był uroczysty obchód świąt maryjnych w roku liturgicznym. Współzałożycielka, matka Ludwika Gašiorowska gorąco zachęcała siostry do prawidłowego ich przeżywania: *Każda uroczystość Matki Bożej powinna mieć dla nas szczególny wdzięk [...], prosimy Maryję, ażeby usposobiła nasze serca do ciągłej gorliwości*⁴⁷. Naczelne znaczenie miała uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, która jest świętem patronalnym. Dzień 21 listopada, liturgiczne wspomnienie ofiarowania Maryi, jest rocznicą powstania Wspólnoty Niepokalanek.

Siostry wypracowały klimat nabożeństwa do Najświętszej Maryi Panny, przygotowując się do głębokiego przeżywania świąt maryjnych przez nowenny i posty. W tych dniach dopełniają one również ceremonii zakonnych, przyjęcia do kolejnych stopni formacji oraz złożenia ślubów lub ich ponowienia.

Do maryjnych pobożnych praktyk, jakie towarzyszą niepokalancom od początku należą: Koronka o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny, Godzinki, Różaniec, modlitwa Anioł Pański. Z okazji różnych świąt maryjnych siostry czczą Maryję hymnem św. Bonawentury, a codziennie wspólnie śpiewają Apel Jasnogórski. Od początku wydaje się być obecne w praktykach modlitewnych wezwanie: „Pójdźmy uczcić Pana Jezusa modlitwą świętą i naszą Matkę Maryję Niepokalanie Poczętą”, które rozpoczyna wspólne modlitwy.

W pierwszych latach istnienia Zgromadzenia siostry podejmowały post ścisły raz w roku na cześć niepokalanego poczęcia Maryi. Obecnie zachowują post ścisły kilka razy w ciągu roku, w tym w wigilię świąt Niepokalanego Poczęcia i Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny. Sobota jest dniem wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych i dobrowolnych umartwień na cześć Matki Bożej oraz wspólnego odnowienia aktu oddania Niepokalanej. Świadectwem obecności kultu

⁴⁶ TAMŻE, 19.

⁴⁷ L. GAŠIOROWSKA, *Konferencje*, (rkps), ACMN, C. III, IV. 8, 211.

maryjnego w pobożności Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej w ciągu 112 lat istnienia są modlitewniki i ceremoniarze. Stanowią one bogaty zbiór modlitw ku czci Chrystusa i świętych Pańskich, ze szczególnym uwzględnieniem osoby Matki Bożej. Maryja jest czczona we wszystkich Jej tajemnicach.

Maryjny kult pielęgnowany przez siostry ma charakterystyczne zabarwienie franciszkańskie. Reguła św. Franciszka, która wyznacza sposób życia sióstr niepokalanek, zachęca je do ustawicznego czerpania wzoru z Matki Chrystusa na każdą sytuację codzienności, zwłaszcza w posłudze apostołskiej. Na tradycji franciszkańskiej wyrósł także zwyczaj uroczystego świętowania dnia 2 sierpnia, poświęconego Matce Bożej Anielskiej.

Córki Maryi, oddane Jej w niewolę miłości, od początku swojego istnienia poświęcały Niepokalanej domy zakonne i placówki. Powierzenie swojej egzystencji maryjnemu patronatowi było wyrazem dziecięcej ufności i miłości sióstr wobec swej Matki.

Siostry uzewnętrzniają cześć do Niepokalanej Poczętej także poprzez piesze pielgrzymki do miejsc uświęconych Jej obecnością. Ten przejaw kultu maryjnego jest wyrazem uznania prawdy o życiu ludzkim jako dążeniu do Boga, do tego, co ostateczne, doskonałe i święte. W tym właśnie uobecnia i aktualizuje się pielgrzymie oblicze Zgromadzenia jako cząstki Kościoła. Niepokalanki zdążają do sanktuariów maryjnych, by tam rozmawiać ze swoją świętą Patronką, przedstawiać prośby i składać należyty hołd wdzięczności.

Obok uszanowania i wyznawania Matki Bożej, na cześć maryjną składa się również Jej naśladowanie. Bez niego kult maryjny byłby pozbawiony zasadniczej treści i w związku z tym niedoskonały i w jakiejś mierze nieautentyczny. *Kult naśladowania i rozważania świętości Matki Bożej polega zaś na odtworzeniu w życiu chrześcijan w sposób możliwie jak najwierniejszy jej cnót, tj. sposobu myślenia, mówienia i działania*⁴⁸. Do takiej właśnie formy czci maryjnej zostały powołane niepokalanki. Chodzi o to, by na wzór Maryi pozwolić Bogu działać we własnym sercu i pomóc innym otworzyć swoje serce na wielkie dzieła Boże. Prawdę o takich właśnie apostołskich wysiłkach sióstr oddaje tekst aktu uczczenia Najświętszej Panny Niepokalanej Poczętej: *Obowiązujemy się czuwać same nad sobą pilnie, aby żadnym grzechem dobrowolnym nie plamić duszy naszej i usilnie pracować nad nabyciem jak największej świętości życia, abysmy się stały cokolwiek*

⁴⁸ W. MIZIOŁEK, *Kult Matki Bożej*, w: *Gratia plena...*, 446.

*podobne do Ciebie, o Maryjo Niepokalana*⁴⁹. Każda siostra wstępująca do tego zgromadzenia otrzymuje imię Maria.

Pierwsze teksty normatywne Zgromadzenia ukazują Maryję jako wzór doskonałego ofiarowania siebie Chrystusowi i dziełu zbawienia. Matka Odkupiciela dzięki swojemu ukryciu owocnie apostołowała wśród ludzi i dlatego jest także wzorem apostołki. Siostry, poddając się oddziaływaniu tego wzniesłego modelu w konkretnie życia osobistego i wspólnotowego, czynią bardziej owocnymi swoje prace⁵⁰. Zadania apostołskie pełnią z Maryją, stąd częstym aktem powtarzanym przez nie jest następująca modlitwa: *Pracujmy z Maryją na chwałę Jej Syna, niech będzie miła Bogu nasza Rodzina*. Uważając się za narzędzie w ręku Niepokalanej, siostry oczyszczają osobiste intencje w podejmowaniu prac, a należną za nie chwałę oddają Maryi.

W życiu, modlitwie i apostołstwie Maryja jest dla swoich czcicielek doskonałą Przewodniczką, świetlanym Wzorem i najlepszą Matką. Zgromadzenie jako część Kościoła od początku spełniało chrześcijański obowiązek uznania godności Maryi i Jej szczególnego miejsca w dziele zbawienia. Poprzez cześć składaną Niepokalanej, siostry lepiej poznają i kochają Syna, uznają i głoszą w Maryi Ducha Świętego, a przez Syna w Duchu Świętym wzbogacają chwałę Ojca⁵¹.

5. Idea niewolnictwa maryjnego w Zgromadzeniu Córek Maryi Niepokalanej

Szczególną formą kultu maryjnego w Zgromadzeniu jest zawieszenie i oddanie się sióstr w niewolę Maryi według nauczania św. Ludwika Grigniona de Montfort. Bł. Honorat, zakładając Zgromadzenie Sióstr Niepokalanek, uzależniał w nim kult maryjny od rodzaju zadań apostołskich i środków niezbędnych do ich realizacji. W liście skierowanym do Zgromadzenia Założyciel zastrzegł: *Jeśli chcecie istnieć, to musicie koniecznie zaafiszować się wielkimi literami, że wy jesteście do miast i miasteczek*⁵². Określił także sposób wypełniania tegoż posłannictwa: *Spełniając to zadanie, Siostry ofiarują się przez ręce swojej Niepokalanej Matki na zadośćuczynienie Bogu za grzechy*

⁴⁹ *Modlitwy i ceremonie...*, 6.

⁵⁰ M.W. JAKUBCZAK, *Rozwój kultu...*, 25.

⁵¹ Por. TAMŻE, 26.

⁵² T. WOLSKA, *Trwała z Niepokalaną. Matka Ludwika Gąsiorowska (1864-1849) Współzałożycielka Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej*, Niepokalanów 1991, 151.

*mieszkańców tychże miast i całego narodu przez modlitwę, pokutę i usilną pracę we wszystkich im dostępnych kierunkach*⁵³.

Idea niewolnictwa maryjnego stanowiła od początku istnienia Zgromadzenia podstawę praktykowanego w nim kultu maryjnego. Wierność i gorliwość w przeżywaniu zaofiarowania się Bogu przez pośrednictwo Matki Chrystusa decydowały o przyszłości wspólnoty niepokalanek. Bł. Honorat był głęboko przekonany, że oddanie się Maryi jest szczególnie owocną, zbawienną formą kultu, zarówno ze względu na oddanie czci Matce Bożej, jak i duchowe dobro siostry powierzonej Jej opiece.

Św. Ludwik, będąc świadom obecności w życiu ludzkim tajemnicy nieprawości, nauczał, że *rzeczą doskonałą, bo skromniejszą jest nie zbliżać się do Boga wprost, lecz przez pośrednika*⁵⁴. *By dojść do Jezusa, trzeba iść do Maryi, bo Ona jest naszą Pośredniczką w orędownictwie. By dojść do Ojca Przedwiecznego, trzeba iść do Jezusa, bo to nasz Pośrednik mocą Odkupienia*⁵⁵.

Św. Ludwik najwyraźniej kreuje postać Maryi „Pośredniczki u Pośrednika”. Swoją wizję pośrednictwa opiera na fakcie wcielenia. *Przez Nią Chrystus przyszedł do nas, przez Nią też my mamy iść do Niego*⁵⁶.

Omawiana praktyka niewolnictwa maryjnego wbrew pozorom jest na wskroś chrystocentryczna. Jezus Chrystus odgrywa w niej pierwszoplanową rolę. Autor „Traktatu”, przedstawiając zasadnicze prawdy dotyczące doskonałego nabożeństwa do Najświętszej Maryi Panny, na pierwszym miejscu umieszcza tę: Jezus Chrystus jest ostatecznym celem i kresem tegoż nabożeństwa. Zastrzega, że jeżeli ta wyjściowa prawda jest zaburzona, to dana praktyka jest błędna i złudna⁵⁷.

Poświęcenie się Maryi w świetle idei św. Ludwika *nie oznacza tylko oddania się Jej w opiekę, czy też złożenia w Jej ręce naszych spraw*⁵⁸. Jest ono doskonałym odnowieniem ślubów i przyrzeczeń chrztu świętego⁵⁹. Polega na zupełnym oddaniu się Najświętszej Dziewicy, by przez Nią należeć całkowicie do Pana Jezusa⁶⁰. Niesie ze sobą

⁵³ *Supplementum* (mps), w: *Konstytucje 1905*, (mps), ACMN, A. II, IV, 9, 75.

⁵⁴ LUDWIK GRIGNION DE MONTFORT, *Traktat o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*, Poznań 1982, 105nn.

⁵⁵ TAMŻE, 111.

⁵⁶ TAMŻE, 109.

⁵⁷ Por. TAMŻE, 68-73.

⁵⁸ T. HERMANN, *Pobożność maryjna w życiu i dziełach św. Ludwika Marii Grignon de Montfort (1673–1716)*, w: *Maryja w nauczaniu Jana Pawła II i w życiu naszego Kościoła*, red. P. SOCHA, Gorzów Wielkopolski 1988, 67.

⁵⁹ Por. LUDWIK GRIGNION DE MONTFORT, *Traktat...*, 158n.

⁶⁰ TAMŻE, 152n.

obowiązki: zależność aktywną, która polega na prawie dysponowania swoją wolnością, i zależność bierną wyrażającą się w pokornym, uległym przyjmowaniu wszystkiego, co Pan Bóg na człowieka dopuszcza. Dla ukazania istoty tej zależności Grignion używa słowa „niewola”. W obecnych czasach wyraz ten ma pejoratywne zabarwienie. Z tego też powodu dziś używa się pojęć o innym brzmieniu, a tym samym znaczeniu: „oddanie się na własność Maryi”, „zawierzenie się Maryi”, „poświęcenie się Maryi”, „zaofiarowanie się Panu Jezusowi przez Maryję”, „oddanie się Bogu przez Maryję”. Wszystkie te wyrażenia mówią o przynależności do Matki Chrystusa, a przez Nią do samego Boga.

Zarówno idea niewolnictwa, jak i profesja zakonna istotowo wprowadzają siostrę w relację ściślejszej zależności od Boga. Tych dwóch wyżej wymienionych praktyk religijnych nie należy postrzegać w życiu zakonnym jako dwóch niezwiązanych ze sobą rzeczywistości. Są one względem siebie komplementarne. Głęboko się przenikają. Wspólnie ujawniają piękno chrześcijańskiej drogi. Idea niewolnictwa maryjnego ma rolę służebną w stosunku do profesji zakonnej. Pełni względem niej funkcję pomocniczą. Stoi ona bowiem na straży doskonałości w stawaniu się żertwą ofiarną za innych w profesji zakonnej⁶¹.

Bł. Założyciel, układając teksty ceremonii zakonnych dla Zgromadzenia, wiązał akt niewolnictwa maryjnego ze składaniem czy odnawianiem profesji zakonnej. Uznając profesję wieczystą za najpełniejszą ofiarę złożoną Panu Bogu, poprzedzał ją aktem oddania się Maryi już nie tylko w charakterze córki, służebnicy, uczennicy czy poddanki, ale na całkowitą Jej własność⁶². Niepokalanki świadome swego szczególnego oddania często powtarzają akt: „O Maryjo, o Pani, o Matko moja, pomnij, że jestem Twoja, przeto mnie strzeż i broń jako rzecz i własność swoją”. Niewolnictwo maryjne zainicjowane w Zgromadzeniu przez bł. Honorata i praktykowane przez siostry spełnia podwójną rolę wobec profesji zakonnej. Z jednej strony będąc nierozłącznie związane z naśladowaniem cnót Maryi, miało być *stałym bodźcem do składania Bogu jak najpełniejszej ofiary z siebie za Jej wzorem*⁶³. Z drugiej zaś strony spełnia misję oczyszczenia tegoż oddania z naleciałości miłości własnej czy niedoskonałości intencji,

⁶¹ M.W. JAKUBCZAK, *Rozwój kultu...*, 37.

⁶² H. KOŹMIŃSKI, *Przemówienie przy ofiarowaniu się Matce Bożej przed wieczystymi ślubami*, w: *Polskie Teksty Ascetyczne. Przemówienie o życiu zakonnym. Środki do leczenia duszy (Wybór pism Ojca Honorata Koźmińskiego, 1)*, Warszawa 1981, 250.

⁶³ G. BARTOSZEWSKI, *Niewolnictwo maryjne w życiu i nauczaniu Sługi Bożego Ojca Honorata Koźmińskiego*, w: *Totus tuus*, Warszawa 1982, 21.

a przez to uczynienia jej miłą Bogu. Zobrazowaniem tych idei niech będą słowa ojca Fundatora: *Trzeba przeto nam naśladować w tym tę Przenajświętszą naszą Matkę i Panią i to na co [...] z kolei ofiarowaliśmy się, zebrać razem i złożyć w całkowitej ofierze Bogu [...]. Czując jednakże, że ta ofiara nasza jest maluczka i tak skalana wielu niedoskonałościami, a może i nie dość czystymi intencjami, prosimy tę naszą Przenajświętszą Opiekunkę, aby Ona to wszystko oczyścić i miłym Bogu uczynić raczyła*⁶⁴.

Pokolenia niepokalank z pietyzmem pielęgnują ideę ofiarowania się Maryi według św. Ludwika Grigniona de Montfort. Współzałożycielka, matka Gąsiorowska, rozumiała spełnienie zadania Zgromadzenia, które polega na szerzeniu czci Niepokalanej, w sensie składania Bogu ofiary ze swego życia, dlatego pouczała siostry: *Ćwiczmy się w tym [...], ażebyśmy stały się prawdziwą ofiarą całopalenia na uczczenie Matki naszej Niepokalanej*⁶⁵.

Plan wychowawczy w życiu Zgromadzenia polega na coraz doskonalszym ofiarowaniu się w naśladowaniu Matki Jezusa w tajemnicach Jej życia. W aktach oddania, którymi modli się Zgromadzenie, obecny jest klimat Grignionowego poddania, co można dostrzec w następującym tekście: *Tobie oddajemy się i poświęcamy tytułem niewolnic, racz nas kochanemu Synowi przedstawić jako wieczne niewolnice Twoje, uczyni nas niewolnikami Jezusa*⁶⁶.

Matka Ludwika, zachęcając niepokalanki do zdobycia doskonałości chrześcijańskiej, tak pisała do sióstr w maryjnym miesiącu maju: *Ćwiczmy się [...] w tej pracy wewnętrznej, ażebyśmy śmiało nazywać się mogły Jej córkami i niewolnicami*⁶⁷.

Praktyka idei niewolnictwa w Zgromadzeniu Sióstr Niepokalank ma wyraźny charakter ekspiacyjny. Zgodnie z myślą ojca Założyciela, siostry mogły żyć świadomą odpowiedzialnością za duchowe odrodzenie polskiego społeczeństwa. W tej intencji poświęcały siebie Bogu przez Maryję na przebłaganie za grzechy i niewierności mieszkańców miast i całego narodu. Dopełniały aktu niewolnictwa maryjnego, aby być doskonałym narzędziem w ratowaniu bliźnich. Siostry żyją świadomością, że owocność tego zadośćuczynienia jest proporcjonalna do stopnia „śmierci” dla siebie.

Tajemnica niepokalanego poczęcia była przedmiotem przepowiadania bł. Honorata Koźmińskiego. Jego nauczanie na temat tej

⁶⁴ H. KOŹMIŃSKI, *Przemówienia do sióstr...*, 256.

⁶⁵ L. GAŚSIOROWSKA, *Konferencje...*, 50.

⁶⁶ *Ceremoniarz większy 1889...*, 356n.

⁶⁷ L. GAŚSIOROWSKA, *Konferencje...*, 50.

prawdy jest zgodne z tradycją i wypowiedziami Nauczycielskiego Urzędu Kościoła. Kult maryjny, przekazany przez ojca Założyciela siostron niepokalankom w wieczyste dziedzictwo jest obecny w życiu Zgromadzenia i doznaje stopniowego pogłębienia. Specyfiką tego kultu jest szczególnie cześć dla Maryi w tajemnicy niepokalanego poczęcia, a jego zasadniczym przejawem jest praktyka ofiarowania się Panu Jezusowi przez pośrednictwo Maryi w duchu św. Ludwika Grigniona de Montfort. Od samego początku istnienia Wspólnoty niepokalank kult Matki Bożej rozumiany jest przez pokolenia sióstr jako jeden z filarów podtrzymujących wzniesiony i stale budowany gmach tej rodziny zakonnej.

S. Bernarda Koziel
S. Agnieszka Świdarska

ul. Rawska 5
PL - 26-420 Nowe Miasto n. Pilicą

Il mistero dell'Immacolata nella spiritualità della Congregazione delle Figlie di Maria Immacolata

(Riassunto)

La Congregazione delle Figlie di Maria Immacolata è stata fondata dal padre Onorato Koźmiński (1826-1916) nel 1891. L'articolo si concentra su questi aspetti: l'immacolata concezione nel pensiero di san Francesco d'Assisi e nell'insegnamento di padre Onorato Koźmiński, il culto di Maria nella Congregazione, le manifestazioni del culto mariano nella vita, nella preghiera e nell'apostolato, l'idea della schiavitù mariana.